

Reagiranje na medijske napise o ulozi HNB-a u nadzoru kreditne izloženosti banaka prema djelatnostima građevinarstva i poslovanja nekretninama

Potaknuta napisima medija u kojima se raspravlja o ulozi Hrvatske narodne banke u nadzoru kreditne izloženosti banaka prema djelatnostima građevinarstva i poslovanja nekretninama te se iznosi cijeli niz pogrešnih podataka povezanih s izloženošću banaka u odnosu na te dvije djelatnosti i s razinom njihovih loših kredita¹ te se zaključuje da HNB "ne radi svoj posao kako treba" i da nadzor banaka "očito ne funkcionira najbolje", a imajući na umu moguće pogrešne zaključke javnosti o radu središnje banke, Hrvatska narodna banka drži potrebnim iznijeti sljedeće podatke.

U napisima se navodi da su krajem 2009. banke u građevinski sektor uložile oko 30 milijardi kuna, a u sektor upravljanja nekretninama još petnaestak milijardi kuna, potom se navodi da je od ukupnog iznosa kredita odobrenih svim poduzećima na sektore graditeljstva i upravljanja nekretninama bila uložena trećina te da je od 100 kredita izdanih tim dvama sektorima samo jedan bio rizičan, tj. da je udio loših kredita iznosio samo 1%. U vezi s navedenim u nastavku iznosimo točne podatke i obrazloženje.

U 2009. godini HNB-u, a time i javnosti, dostupni su bili isključivo podaci o ukupnoj izloženosti banaka kreditnom riziku razvrstani po djelatnostima (u skladu s Nacionalnom klasifikacijom djelatnosti 2002.). Dakle, riječ je o ukupnom iznosu plasmana i izvanbilančnih obveza koje su banke prema tada važećim propisima o klasifikaciji bile dužne raspoređivati u rizične skupine, a krediti su činili jedan dio te izloženosti. Na kraju 2009. ukupni plasmani i izvanbilančne obveze banaka prema djelatnosti građevinarstva iznosili su 30,6 mlrd. kuna, a plasmani i izvanbilančne obveze prema djelatnosti poslovanja nekretninama, iznajmljivanja i poslovnih usluga iznosili su 18,9 mlrd. kuna. Udio plasmana i izvanbilančnih obveza banaka skupina B (djelomično nadoknadivi) i C (potpuno nenadoknadivi) u ukupnim plasmanima i izvanbilančnim obvezama tim dvjema djelatnostima iznosio je tada 8,6%.

Od 31. ožujka 2010. raspored izloženosti po djelatnostima obavlja se u skladu s Nacionalnom klasifikacijom djelatnosti 2007., a provodi ga HNB na osnovi podataka iz izvještajnih slogova (matičnih brojeva) koje kreditne institucije dostavljaju u skladu s Uputom za statističko i bonitetno izvješćivanje (NN, br. 35/2010., 95/2010. i 146/2010.).² U svojoj redovitoj publikaciji, Biltenu o bankama (broj 21), HNB je objavio podatke o rasporedu ukupnih kredita te kredita klasificiranih u skupine B i C po djelatnostima sa stanjem na dan 30. lipnja 2010., odnosno podatke o udjelu loših kredita po pojedinim djelatnostima. Među ukupnim kreditima banaka krediti građevinskoj djelatnosti činili su 9,9%, a krediti poslovanju nekretninama 2,1%,

¹ Krediti klasificirani u rizične skupine B (djelomično nadoknadivi krediti rizičnih skupina B-1, B-2 i B-3) i C (potpuno nenadoknadivi krediti).

² Prije 31. ožujka 2010. kreditne su institucije same raspoređivale izloženosti po djelatnostima. Zbog toga, a posebice zbog prelaska na novu klasifikaciju djelatnosti, otežana je usporedba podataka iz ranijih razdoblja s podacima od 31. ožujka 2010. nadalje.

odnosno zajedno su činili 11,9%³ ukupnih kredita banaka, a udio kredita skupina B i C u tim je dvjema djelatnostima zajedno iznosio 11,1%. Napominjemo da se obuhvat spomenutih djelatnosti, a posebice poslovanja nekretninama, razlikuje u staroj i novoj klasifikaciji djelatnosti.

Iz privremenih podataka (prije revizije) sa stanjem na dan 31. prosinca 2010. (u prilogu) koje su banke dostavile u HNB vidljivo je povećanje kredita djelatnostima građevinarstva i poslovanja nekretninama u drugom dijelu 2010., a također je vidljivo snažno pogoršanje kvalitete toga dijela kreditnog portfelja. Na kraju 2010. krediti građevinskoj djelatnosti i poslovanju nekretninama činili su 12,5% ukupnih kredita banaka, a udio kredita skupina B i C iznosio je 16,1%. Ako promatramo isključivo kredite trgovačkim društvima iz djelatnosti građevinarstva i poslovanja nekretninama, udio kredita tim djelatnostima iznosio je na kraju 2010. godine 27,1% ukupnih kredita trgovačkim društvima.

Posebno valja istaknuti da su od ukupnog iznosa kredita odobrenih djelatnosti građevinarstva na kraju 2010. znatan udio (gotovo 40%) činili krediti Hrvatskim cestama (HC) i Hrvatskim autocestama (HAC). Kako su krediti tim subjektima osigurani državnim garancijama, cjelokupan iznos kredita HAC-u i HC-u banke su klasificirale u rizičnu skupinu A, tj. ocijenile ih kao nerizične i potpuno nadoknadive. Krediti preostalim poslovnim subjektima iz djelatnosti građevinarstva (dakle, kada izostavimo kredite HC-u i HAC-u), iznosili su 16,8 mlrd. kuna (ili 6,1% ukupnih kredita banaka). Od toga je iznosa 4,6 mlrd. kuna bilo klasificirano u rizične skupine B i C, što znači da je udio loših kredita iznosio čak 27,4%.

Snažan rast kredita klasificiranih u skupine B i C djelatnostima građevinarstva i poslovanja nekretninama za posljedicu je imao rast ispravaka vrijednosti, koji su u razdoblju od 31. ožujka do kraja 2010. godine porasli za 85,1%. Prosječan gubitak po B i C kreditu tim djelatnostima banke su na kraju 2010. utvrdile u visini od 27,6%. Kako se, u pravilu, za kredite svrstane u skupine B i C u računu dobiti i gubitka ne evidentira kamatni prihod, njihov porast osjetno je utjecao na poslovni rezultat banaka. Kamatni prihodi banaka osjetno su smanjeni u 2010. godini (7,1%), posebice zbog smanjenja kamatnih prihoda od kredita trgovačkim društvima.

U posljednjem tromjesečju 2010. godine rast kredita građevinarstvu najvećim je dijelom odražavao porast obnovljenih i restrukturiranih kredita (koji sadržavaju dospjelu nenaplaćenu kamatu po kreditima koji se zatvaraju restrukturiranjem) te kredita za izvršena plaćanja s osnove garancija i drugih jamstava. To nedvojbeno pokazuje da je ta djelatnost znatno pogođena krizom i nepovoljnim uvjetima u okruženju. Valja napomenuti da podaci o obnovljenim i restrukturiranim kreditima koje banke dostavljaju HNB-u upućuju na smanjivanje njihova iznosa tijekom 2010., a posebno valja istaknuti da u skladu s važećim propisima povezanim s klasifikacijom plasmana⁴, restrukturiranje plasmana koji nisu osigurani adekvatnim instrumentima osiguranja i koje je ujedno uzrokovano financijskim teškoćama dužnika zahtijeva reklasifikaciju u lošije rizične skupine. Osim toga, krediti klasificirani u rizičnu skupinu A kod kojih postoji kašnjenje u naplati duže od 90 dana⁵ moraju se reklasificirati u lošiju rizičnu skupinu ako se u roku od dvije godine ne realizira naplata iz kolateralu. Tijekom izravnih nadzora poslovanja banaka HNB je posebnu pozornost posvetio politikama, procedurama i praksama banaka povezanim s aktivnošću prolongiranja naplate i restrukturiranja plasmana te onima povezanim s kreditima skupine A kod kojih postoji kašnjenje u naplati duže od 90 dana. Izravni nadzori, kao i nadzori koji se obavljaju analizom podataka koje banke šalju u HNB, bili su usmjereni upravo na kreditni rizik,

³ Razlika u odnosu na zbroj udjela od 9,9% i 2,1% posljedica je zaokruživanja.

⁴ Odluka o klasifikaciji plasmana i izvanbilančnih obveza kreditnih institucija (NN, br. 1/2009., 75/2009. i 2/2010.)

⁵ Ti se krediti mogu voditi u rizičnoj skupini A ako su aktivirani instrumenti osiguranja naplate.

a posebice prema onim segmentima čiji je udio u portfelju velik i kod kojih je prisutan osjetan trend pogoršavanja kvalitete izloženosti. Rast kredita skupina B i C te ispravaka vrijednosti (odnosno troškova rezerviranja za gubitke) u konačnici je rezultirao slabijim poslovnim rezultatima banaka. Naime, kada se iz podataka o računu dobiti i gubitka banaka isključe podaci za jednu banku koja je u 2009. ostvarila znatne gubitke, a u 2010. je iskazala dobit, dobit banaka prije oporezivanja smanjena je u 2010. za 4,1%. Rezultat je to pada dobiti u najvećem broju banaka.

U uvjetima slabljenja poslovnih rezultata vrlo je važna jamstvena funkcija kapitala, odnosno njegova raspoloživost za pokrivanje povećanih rizika poslovanja. U 2010. stopa adekvatnosti jamstvenoga kapitala banaka i nadalje je bila na visokoj razini. Ona je na kraju godine iznosila 18,4%, što je mnogo više od zakonski propisanog minimuma od 12%. Izračun stope adekvatnosti kapitala banaka od 31. ožujka 2010. u potpunosti je usklađen s relevantnim direktivama EU⁶ (Direktiva o kapitalnim zahtjevima – 2006/48/EZ i 2006/49/EZ), a jednako tako s pravnom stečevinom EU usklađena je cjelokupna preostala bonitetna regulativa koja se odnosi na poslovanje kreditnih institucija.

⁶ Europska unija

PRILOG
 AGREGIRANI PODACI ZA BANKE I ŠTEDNE BANKE

Kreditni iz portfelja kredita i potraživanja, po djelatnostima, u bruto iznosu, u tisućama kuna i postocima

KREDITI	IZNOSI				STRUKTURA (%)				PROMJENA (%)		
	31.12.2010.*	30.9.2010.	30.6.2010.	31.3.2010.	31.12.2010.*	30.9.2010.	30.6.2010.	31.3.2010.	31.12.2010.*	30.9.2010.	30.6.2010.
1. Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	3.838.556	3.600.789	3.486.610	3.623.043	1,4	1,3	1,3	1,4	6,6	3,3	-3,8
2. Rudarstvo i vađenje	661.397	656.918	629.426	644.337	0,2	0,2	0,2	0,2	0,7	4,4	-2,3
3. Prerađivačka industrija ukupno	27.643.200	27.829.156	27.659.363	27.302.263	10,1	10,4	10,4	10,5	-0,7	0,6	1,3
4. Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	1.102.730	1.232.003	1.533.525	1.339.801	0,4	0,5	0,6	0,5	-10,5	-19,7	14,5
5. Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	1.179.176	1.147.190	1.116.761	1.056.918	0,4	0,4	0,4	0,4	2,8	2,7	5,7
6. Građevinarstvo i poslovanje nekretninama	34.492.197	32.637.607	31.612.420	29.921.182	12,5	12,2	11,9	11,5	5,7	3,2	5,7
Poslovanje nekretninama	6.610.082	5.574.665	5.464.327	4.877.664	2,4	2,1	2,1	1,9	18,6	2,0	12,0
Građevinarstvo	27.882.115	27.062.942	26.148.092	25.043.519	10,1	10,1	9,9	9,7	3,0	3,5	4,4
HAC i HC	11.110.560	11.010.861	10.328.564	10.233.942	4,0	4,1	3,9	3,9	0,9	6,6	0,9
Ostalo građevinarstvo	16.771.555	16.052.081	15.819.529	14.809.576	6,1	6,0	6,0	5,7	4,5	1,5	6,8
7. Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	21.816.706	22.022.604	21.892.871	21.701.321	7,9	8,2	8,3	8,4	-0,9	0,6	0,9
8. Prijevoz i skladištenje	3.537.406	3.426.545	3.238.041	3.201.400	1,3	1,3	1,2	1,2	3,2	5,8	1,1
9. Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	6.500.146	6.400.511	6.061.654	6.006.053	2,4	2,4	2,3	2,3	1,6	5,6	0,9
10. Informacije i komunikacije	2.514.389	2.365.693	2.413.611	2.353.485	0,9	0,9	0,9	0,9	6,3	-2,0	2,6
11. Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	9.719.240	8.988.901	8.220.292	7.379.089	3,5	3,4	3,1	2,8	8,1	9,4	11,4
12. Stručne, znanstvene, tehničke, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	7.867.053	7.434.851	7.197.054	8.082.201	2,9	2,8	2,7	3,1	5,8	3,3	-11,0
13. Javna uprava i obrana	19.766.802	18.965.748	19.741.900	18.146.483	7,2	7,1	7,5	7,0	4,2	-3,9	8,8
14. Obrazovanje	1.259.506	1.149.307	1.016.323	916.400	0,5	0,4	0,4	0,4	9,6	13,1	10,9
15. Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	2.109.574	2.039.622	2.010.067	1.966.026	0,8	0,8	0,8	0,8	3,4	1,5	2,2
16. Umjetnost, zabava, rekreacija i ostale uslužne djelatnosti	2.050.309	1.763.436	1.732.269	1.726.620	0,7	0,7	0,7	0,7	16,3	1,8	0,3
17. Stanovišтво	126.618.286	123.997.319	123.348.953	122.011.144	46,1	46,3	46,6	47,1	2,1	0,5	1,1
18. Nerezidenti	2.115.376	1.791.479	1.768.245	1.769.534	0,8	0,7	0,7	0,7	18,1	1,3	-0,1
19. Neraspoređeno	162.186	165.264	164.802	165.269	0,1	0,1	0,1	0,1	-1,9	0,3	-0,3
UKUPNI KREDITI	274.954.236	267.614.945	264.844.188	259.312.570	100,0	100,0	100,0	100,0	2,7	1,0	2,1

* Privremeni nerevidirani podaci

NAPOMENA: Raspored izloženosti po djelatnostima obavlja se u HNB-u u skladu s Nacionalnom klasifikacijom djelatnosti 2007., a na osnovi izvještajnih slogova koje kreditne institucije dostavljaju u skladu s Uputom za statističko i bonitetno izvješćivanje (NN, br. 35/2010., 95/2010. i 146/2010.). Subjekti za koje u DZS-u nije učinjeno raspoređivanje po djelatnostima navedeni su u retku Neraspoređeno.

Kreditni skupina B i C iz portfelja kredita i potraživanja, po djelatnostima, u bruto iznosu, u tisućama kuna i postocima

KREDITI SKUPINA B I C	IZNOSI				STRUKTURA				PROMJENA (%)		
	31.12.2010.*	30.9.2010.	30.6.2010.	31.3.2010.	31.12.2010.*	30.9.2010.	30.6.2010.	31.3.2010.	31.12.2010.*	30.9.2010.	30.6.2010.
1. Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	524.017	533.999	569.194	620.689	1,7	2,0	2,3	2,7	-1,9	-6,2	-8,3
2. Rudarstvo i vađenje	198.205	190.187	178.985	153.603	0,6	0,7	0,7	0,7	4,2	6,3	16,5
3. Prerađivačka industrija ukupno	3.920.196	3.618.488	3.660.600	3.713.314	12,8	13,2	14,5	16,3	8,3	-1,2	-1,4
4. Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	44.143	37.106	98.287	37.700	0,1	0,1	0,4	0,2	19,0	-62,2	160,7
5. Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	165.941	188.943	201.843	161.004	0,5	0,7	0,8	0,7	-12,2	-6,4	25,4
6. Građevinarstvo i poslovanje nekretninama	5.553.988	4.013.174	3.499.087	3.002.643	18,1	14,7	13,9	13,2	38,4	14,7	16,5
Poslovanje nekretninama	966.283	401.985	395.837	366.107	3,1	1,5	1,6	1,6	140,4	1,6	8,1
Građevinarstvo	4.587.705	3.611.189	3.103.251	2.636.536	14,9	13,2	12,3	11,6	27,0	16,4	17,7
HAC i HC	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-
Ostalo građevinarstvo	4.587.705	3.611.189	3.103.251	2.636.536	14,9	13,2	12,3	11,6	27,0	16,4	17,7
7. Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	4.451.307	3.896.913	3.642.717	3.294.016	14,5	14,2	14,5	14,5	14,2	7,0	10,6
8. Prijevoz i skladištenje	591.576	532.672	496.409	414.087	1,9	1,9	2,0	1,8	11,1	7,3	19,9
9. Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	1.402.634	1.292.417	805.287	716.310	4,6	4,7	3,2	3,1	8,5	60,5	12,4
10. Informacije i komunikacije	829.124	747.949	752.889	698.068	2,7	2,7	3,0	3,1	10,9	-0,7	7,9
11. Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	64.705	65.678	63.737	52.714	0,2	0,2	0,3	0,2	-1,5	3,0	20,9
12. Stručne, znanstvene, tehničke, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	1.863.016	1.597.744	1.401.793	1.224.854	6,1	5,8	5,6	5,4	16,6	14,0	14,4
13. Javna uprava i obrana	71.895	64.120	64.004	60.486	0,2	0,2	0,3	0,3	12,1	0,2	5,8
14. Obrazovanje	49.660	48.049	47.961	48.203	0,2	0,2	0,2	0,2	3,4	0,2	-0,5
15. Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	39.975	34.577	60.220	75.284	0,1	0,1	0,2	0,3	15,6	-42,6	-20,0
16. Umjetnost, zabava, rekreacija i ostale uslužne djelatnosti	411.258	425.841	403.601	292.770	1,3	1,6	1,6	1,3	-3,4	5,5	37,9
17. Stanovništvo	9.833.174	9.256.486	8.489.371	7.471.561	32,0	33,8	33,7	32,8	6,2	9,0	13,6
18. Nerezidenti	548.099	666.988	593.281	587.297	1,8	2,4	2,4	2,6	-17,8	12,4	1,0
19. Neraspoređeno	161.229	163.750	163.226	163.534	0,5	0,6	0,6	0,7	-1,5	0,3	-0,2
UKUPNI B I C KREDITI	30.724.142	27.375.081	25.192.494	22.788.137	100,0	100,0	100,0	100,0	12,2	8,7	10,6

* Privremeni nerevidirani podaci

NAPOMENA: Raspored izloženosti po djelatnostima obavlja se u HNB-u u skladu s Nacionalnom klasifikacijom djelatnosti 2007., a na osnovi izvještajnih slogova koje kreditne institucije dostavljaju u skladu s Uputom za statističko i bonitetno izvješćivanje (NN, br. 35/2010., 95/2010. i 146/2010.). Subjekti za koje u DZS-u nije učinjeno raspoređivanje po djelatnostima navedeni su u retku Neraspoređeno.

Udio kredita skupina B i C u ukupnim kreditima (portfelj kredita i potraživanja) po djelatnostima, u postocima

UDIO KREDITA SKUPINA B I C U UKUPNIM KREDITIMA (%)	31.12.2010.*	30.9.2010.	30.6.2010.	31.3.2010.
1. Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	13,7	14,8	16,3	17,1
2. Rudarstvo i vađenje	30,0	29,0	28,4	23,8
3. Prerađivačka industrija ukupno	14,2	13,0	13,2	13,6
4. Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	4,0	3,0	6,4	2,8
5. Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	14,1	16,5	18,1	15,2
6. Građevinarstvo i poslovanje nekretninama	16,1	12,3	11,1	10,0
Poslovanje nekretninama	14,6	7,2	7,2	7,5
Građevinarstvo	16,5	13,3	11,9	10,5
HAC i HC	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostalo građevinarstvo	27,4	22,5	19,6	17,8
7. Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	20,4	17,7	16,6	15,2
8. Prijevoz i skladištenje	16,7	15,5	15,3	12,9
9. Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	21,6	20,2	13,3	11,9
10. Informacije i komunikacije	33,0	31,6	31,2	29,7
11. Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	0,7	0,7	0,8	0,7
12. Stručne, znanstvene, tehničke, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	23,7	21,5	19,5	15,2
13. Javna uprava i obrana	0,4	0,3	0,3	0,3
14. Obrazovanje	3,9	4,2	4,7	5,3
15. Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	1,9	1,7	3,0	3,8
16. Umjetnost, zabava, rekreacija i ostale uslužne djelatnosti	20,1	24,1	23,3	17,0
17. Stanovništvo	7,8	7,5	6,9	6,1
18. Nerezidenti	25,9	37,2	33,6	33,2
19. Neraspoređeno	99,4	99,1	99,0	99,0
UKUPNO	11,2	10,2	9,5	8,8

* Privremeni nerevidirani podaci

NAPOMENA: Raspored izloženosti po djelatnostima obavlja se u HNB-u u skladu s Nacionalnom klasifikacijom djelatnosti 2007., a na osnovi izvještajnih slogova koje kreditne institucije dostavljaju u skladu s Uputom za statističko i bonitetno izvješćivanje (NN, br. 35/2010., 95/2010. i 146/2010.). Subjekti za koje u DZS nije učinjeno raspoređivanje po djelatnostima navedeni su u retku Neraspoređeno.